

■ ???

«Асканія-Нова»
у небезпеці

Біосферний заповідник «Асканія-Нова» може постраждати через те, що місцеві селяни активно спалюють суху рослинність. Аграрії Каховського району Херсонської області палять поля з сухою рослинністю, що може становити загрозу для унікальних українських степів, – йдеться у повідомленні. Зазначається, що 29 вересня виконувач обов'язків Голови Держекоінспекції України Ігор Яковлев, перебуваючи на території заповідника «Асканія-Нова», зафіксував факт порушення вимог природоохоронного законодавства, а саме: самовільне випалювання рослинності або її залишків. «Очільник Держекоінспекції викликав на місце державних інспекторів із охорони навколишнього природного середовища Херсонської області для встановлення суб'єкта господарювання, що вчиняє порушення, і притягнення його до відповідальності», – додають у відомстві. І. Яковлев також звернувся до голови Херсонської облдержадміністрації для вжиття необхідних заходів реагування. Біосферний заповідник «Асканія-Нова» є одним із чудес України. На його території мешкають близько 1155 видів членистоногих, 7 видів земноводних і плазунів, 18 видів ссавців. Окрім цього, у різні пори року тут зустрічається більше 270 видів птахів, з яких – 107 видів залишаються на гніздування.

■ ???

Гриби по талонах

Заготівля недревних лісових продуктів та здійснення побічних лісових користувань (ягоди, гриби, лікарські рослини) для потреб виробничої та комерційної діяльності належать до спеціального використання і проводиться за плату на підставі спеціального дозволу – лісового квитка. Отож суб'єктам підприємницької діяльності для отримання дозволу (лісового квитка) на заготівлю (плодів, ягід, грибів тощо) необхідно звертатися до постійних лісокористувачів (лісгосподарських підприємств), яким затверджені ліміти у встановленому порядку. Варто зауважити, що надходження коштів від сплати рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів при заготівлі другорядних лісових матеріалів будуть спрямовані на рахунки місцевих рад та рахунки постійних лісокористувачів (лісгосподарських підприємств).

А між горами – люди

Єдиний шлях, який би забезпечував якнайліпші умови для місцевих мешканців і сприяв збереженню природної та культурної спадщини Карпат, – життя й господарювання в гармонії з гірською природою

Цього року виповнилося півстоліття Карпатському біосферному заповіднику, що входить до мережі резерватів ЮНЕСКО. Букові праліси унікальної природоохоронної установи формують у складі 12 європейських країн найбільшу частину транснаціонального об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи». У КБЗ розташований географічний центр Європи, дивовижна Долина нарцисів, найвища гора країни Говерла, вражають красою численні голубі озера в субальпійській та альпійській зонах Карпат. У місті Рахові приймає відвідувачів Музей екології гір та історії природокористування, в Хусті – Музей нарциса, популярні серед горян та гостей краю інші екоосвітні та еко-туристичні об'єкти.

За збігом подій ювілей заповідника співпав із пам'ятними датами в житті директора Миколи Рибак – 35-річчя безперервної роботи в установі та 55-річчя з дня народження. Закінчивши з відзнакою Сторожинецький лісовий технікум та Національний лісотехнічний університет України, здобувши фах інженера лісового господарства, він крок за кроком долав сходинки професійного зростання – від робітника по догляду за лісовими культурами до працівника служби державної охорони. Спершу лісника, потім майстра з охорони природи, заступника начальника і начальника природоохоронного науково-дослідного відділення, заступника директора – головного природознавця Карпатського біосферного заповідника. З 2015 р. очолює найбільшу природоохоронну науково-дослідну установу країни міжнародного значення. Без відриву від виробництва поглиблює знання з екології в Національному транспортному університеті. У 2009 р. удостоєний почесного звання «Заслужений природоохоронець України», має численні нагороди.

За багаторічний період роботи Микола Рибак вніс вагомий вклад в охорону і збереження біологічного розмаїття та природних екосистем Українських Карпат. За його посередньої участі проведено три етапи розширення біосферного заповідника, вперше для установи розроблено і впроваджено в дію «Проект організації території й охорони природних комплексів КБЗ». З цих фактів почалася наша розмова з Миколою Рибак, котрий сьогодні в гостях у «Природі і суспільства».

Директор КБЗ Микола Рибак із сертифікатом Дикої Природи Платиного рівня, який отримав Угольсько-Широколужанський масив

– За вашої ініціативи, Микола Петрович, як голови Координаційної ради КБЗ, свого часу було укладено дуже важливий документ, спрямований на співпрацю з місцевою владою та громадами. Як змінилося відтоді ставлення населення до заповідника? Знаємо, що раніше траплялися певні конфлікти...

– Документ називається «Меморандум про співпрацю в збереженні і сталому використанні природних комплексів Карпатського біосферного заповідника, як частини українсько-словацько-німецького об'єкта Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини». Уклали його між біосферним заповідником, з одного боку, і райдержадміністрацією та органами місцевого самоврядування в межах Рахівського району з іншого. А підписаний був 30 квітня 2013 року на першому засіданні Координаційної ради. Меморандум дійсно дав можливість змінити негативне ставлення громадськості до діяльності біосферного заповідника, створив передумови для пошуку компромісних рішень. Наступні засідання ради теж виявилися продуктивними, завдяки їм вдалося значно поглибити співпрацю наукової установи з територіальними громадами. На останніх двох засіданнях за результатами звіту керівника установи було одностайно схвалено діяльність заповідника з виконання вищезазначеного Меморандуму. Вони транслювалися по телебаченню й підтвердили спільну зацікавленість сторін у розвитку Карпатського біосферного резервату та наближення його до рівня провідних світових.

– Чи здійснено територіальну реструктуризацію біосферного резервату?

– Так. Доклавши максимум зусиль, адміністрація успішно виконала рекомендації Міжнародної координаційної ради програми МАБ ЮНЕСКО стосовно територіальної реструктуризації. Як результат, на 29-й сесії Міжнародної координаційної ради програми «Людина і біосфера» (МАБ) (12–15 червня 2017 р., м. Париж) було прийнято рішення про повну відповідність територіальної структури Карпатського біосферного заповідника критеріям Статутних рамок (Положення) Всесвітньої мережі біосферних резер-

ватів. Таким чином усунули загрозу перед установою бути виключеною з вищезгаданої міжнародної мережі.

– Які конкретні кроки зробили для цього?

– Передусім, уклали й підписали Меморандум між Карпатським заповідником і Закарпатським обласним управлінням лісового та мисливського господарства про співпрацю щодо створення території сталого розвитку в межах окремих державних лісгосподарських підприємств. Мета – забезпечити ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку в регіоні. Також уклали 17 декларацій про співпрацю з низкою сільських і селищних рад щодо включення їх території до складу перехідної зони Карпатського біосферного резервату.

Таким чином було створено перехідну зону КБЗ площею 136,9 тис. га – на сьогодні загальна площа території біосферного резервату становить майже 195 тис. га, вона включає частково або повністю п'ять державних лісгосподарських підприємств і територіальні громади населених пунктів Богдан, Луги, Видричка, Розтоки, Рахів, Білін, Кваси, Ясіня, Лазещина, Чорна Тиса, Костилівка, Ділове, Луг, Косівська Поляна Рахівського району та Угря, Широкий Луг і Велика Уголька Тячівського району.

– А між горами – люди... Що можна сказати про підтримку заповідником населення у веденні ним традиційного природокористування?

– Усією своєю діяльністю ми стараємося довести, що єдиний шлях, який би забезпечував найліпші умови для місцевих мешканців і сприяв збереженню природної та культурної спадщини Карпат, – життя й господарювання в гармонії з гірською природою. Адміністрація КБЗ активно впроваджує в життя ідею сталого розвитку, ефективного використання природних ресурсів заповідника. Зокрема у 2016–2017 рр. укладено шість угод із громадами населених пунктів Рахівського району про співпрацю щодо покращення ведення полонинського господарства, збереження полонинської культури і сталого використання природних комплексів на полонинах, розташованих як на території Карпатського біосферного заповідника, так і за його межами. Такі угоди укладено з Ясінянською селищною радою, Лазещинською, Костилівською, Діловецькою, Лузанською та Косівсько-Полянською сільськими радами. Розпочато також впровадження в територіальних громадах українсько-німецького проекту «Підтримка природоохоронних територій в Україні».

Нині на порядку денному – завершення розробки проекту землеустрою. Вже виконано землеустрою роботи із внесення інформації про земельні ділянки заповідника до Державного земельного кадастру, скоро буде готовий Проект організації території та матеріали лісовпорядкування заповідника.

– Відрадно, Микола Петрович, що діяльність Карпатського біосферного заповідника під вашим керівництвом знайшла визнання на міжнародному рівні, він ще й опинився в центрі уваги як першопроходець у розробці та впровадженні механізмів практичного менеджменту об'єкта Всесвітньої природної спадщини.

– Свідчення цього – ознайомчий візит делегації директорів національних парків Австрії, які цікавилися нашими буковими пралісами та досвідом України щодо їхнього збереження й управління. Гостям запропонували відвідання Угольсько-Широколужанського масиву, що гармонійно поєднує в собі як вражаючі природні багатства, так і культурно-історичні пам'ятки. Гості побували в найвіддаленіших, найнедоступніших куточках пралісів, детально розпитували про засади функціонування біосферного заповідника та особливості практичного менеджменту Об'єкта Спадщини, вивчали досвід вирішення конфліктних ситуацій, які виникають у процесі природокористування як на території заповідника, так і в зоні його діяльності. Це був перший, але дуже важливий крок до налагодження дружніх стосунків та плідної співпраці між українськими та австрійськими природоохоронними територіями в рамках збереження й управління природними багатствами спільного об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

– Зацікавилось заповідником і Європейське товариство дикої природи...

– Представники організації торік проводили аудит найнедогортаніших, найбільш диких куточків Угольсько-Широколужанського та Кузій-Трибушанського масивів – ці території отримали відповідні сертифікати (перша – найвищою – Платиного рівня), які засвідчують, що вони стали учасниками Європейської Мережі Дикої Природи. Результати цієї роботи дають можливість представити КБЗ у значно ширших масштабах та інформувати Європейське і світове співтовариство про унікальні природні цінності його, сприяти розвитку рекреаційного потенціалу краю. Ми з нетерпінням очікуємо на результати чергового аудиту, який нещодавно завершився, та висновки експертів щодо якості Дикої Природи ще одного масиву – Мараморського, оскільки приєднання нових територій Карпатського біосферного заповідника до Європейської Мережі Дикої Природи стало б ще одним підтвердженням визнання цінності наших природних багатств і гарним доповненням до переліку здобутків установи за її 50-річну історію.

– Бажаємо успіхів заповіднику та дякуємо за розмову, Микола Петровичу.

Вів інтерв'ю
Микола ПУГОВИЦЯ,
м. Рахів, Закарпатська область